

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Sapiente Fructuoso Epistolares Libri quinque

Bonifacio, Juan

Ingolstadii, 1606

II. Eidem de congressu cum externis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51159](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51159)

uit, minimeq; nihil missum facit, quo hominem in
 et carceris desperationem adducat. Verum
 lorare non magis eos hostis noster oppugnat, quos
 a diffidens numerum Deus adlegit, eò magis
 . Sed conatus suos labores ad nihilum ca-
 en esse. Nondum enim expugnare potuit,
 sibi autem multos iam menses oppugnat. Vim in-
 hostis vitæ, obortaq; gula cernices cona-
 inas ad frangere. Ita ut is complures dies
 iadem in partem caput flectere, ac torque-
 praesidium possit. Obiicit ei sese etiamnum ad terro-
 z, conatus singulis hebdomadis sepius, quanquam
 Iesum nec iam mittit nullas tot victoriis debili-
 bi alioquin & fractus, speraturq; quoniam & ter-
 tos & viros quoq; diminuti sunt, fore ut acerrimè
 tur. Cuius fidei telis conficiatur, & concidat.

E I D E M,

De congressu cum externis.

Qui in Societate viuunt, ita ne-
 gicia, temporaq; dispertunt,
 ut & sibi ipsi profint, & aliis
 titulentur non inuiti. In die enim *psalm. 48.*
 rates ille regius cecinit) mandauit si-
 Dominus misericordiam, & nocte
 K k   canti-

canticum eius. Nam sole lucente
 sericordes & officiosi hominibus
 debemus, nocturno vero tempore
 Deo laudes & animo, sunt & voce
 randæ, atque illa supplenda, quæ
 die auocantibus negotiis præstare
 non licuit. Atque hoc sancto Fran-
 cisco solenne fuisse, ut diem hominibus,
 noctem Deo daret, diuus Bonaventura
 uentura testatur. Et quia soluta
 lege necessitas, nocte etiam in tempo-
 ra surgimus, ut vel animam agere
 bus, vel urgente morbo peccata con-
 fiteri uolentibus præsto simus. Non
 enim Tullio teste, ut sacrificij, sic
 filij certum est tempus. Et quidem
 cum ipsis hominibus versari uiliter
 non poterimus, nisi nobis etiam uisus
 simus, id est, Deo Opt. Max. pietatem
 religionemque præstemus, nostram
 autem secessum præpotenti illi Deo
 minimè probabimus, si hominum
 pias causas deseramus. Quare ita
 geramus, ut in negotio pij, & in o-
 utiles & fructuosi esse possimus. Dies
 enim vel hora potiùs, nisi provide-

*In Vita S.
Francisci.*

Philip. 3.

*Miseri tur-
bis, & sece-
dere ad se-
cretum &
utrumque
agere cum
mensura,
ut in altero
cum homi-
nibus, in
altero Deo
coniungan-*

...ente
...ibus
...tempo
...voce
...que
...orast
...cto Fra
...homi
...us Bo
...soluta
...intemp
...n age
...cata
...us? No
...ij, sic
...t quid
...i vili
...iam v
...pietate
...nostr
...illi De
...nomin
...re ita
...& in oc
...us? De
...promi
...ms.

...us, & hæc duo, quæ videntur esse
...ontraria, prudenter sociamus atque
...oniungimus, magnas clades afferet
...religionis violatæ, vel hominum,
...ocietatis destitutæ. Qualem te in al
...quendis, adeundis, tractandisque
...ominibus præbeas, illud argumento
...ll, quòd ij, quibus cum versaris, atq;
...is, tua fiunt consuetudine meliores,
...u ab illorum congressu maior redire
...nifesti. Id quod de Hercule apud
...enecam narrat Amphitrion. Et ni
...urum hanc habet obedientia vim,
...omnia fortunet. Itaque eidem Her
...it omnia bene vertisse Poëta finge
...ant, quæ ab Euristheo rege essent im
...erata. Quid enim illi accidat aduer
...qui in huiusmodi colloquiis Dei
...pt. Max. laudem sibi proponat &
...rioriam, iniussus pedem porta non
...terat, viros primarios, honestasque
...atroas necessitate magis, quàm
...voluntate conveniat? Multis quidem
...udium humani generis adiuuan
...non deest, quod vnum sine pru
...dentia non prodest, non illa quidem

*tur. Cõmu
nem vitia
sine cõmu
nibus vicis
agentes, se
cretam ve
ro non abs
que cõmu
ni ducentes
fraternita
tis affectu.
Hæc his Ser
bis Gregor.
Nazianz.
in oratio. 1.
de pace.
In Hercule
furem.*

Kk 2 huma-

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

humana, cuius infirmæ sunt vires, & cœlesti & diuina, quam adhibent, quouin-
 rerum inuentori ac principi Deo merq; co-
 ros se regendos cōmiserunt, quiq; omnia na-
 omnia ex diuino consilio & voluntate
 te gerant, preces supplices adhibent, &
 in sanctæ contemplationis ocio quiescunt ac
 diutissimè commorantur, eorumq; meritis
 præfunt, nutum obseruant, dumq; quod D-
 ctoribus humanis obtemperant, in officia
 mortali Deo se obedire arbitrantur. ac nos
 Non enim si nostra familia saluaretur, aut
 se esse, per opportunamq; hominum salutem
 profiteretur, si ita res suas comparat, ut
 Deum sanctè & augustè veneretur, & int-
 cum hominibus colloquatur, se ab illis narrat
 certis, statisq; temporibus, & cum illis, aut
 Christo ascendat in montem, ut dicitur, & ca-
 na consideret: rursus cum eodem descendit
 scendat ex alto, & in camporum planitie
 nitie consistat, vbi est multitudo magna
 gna languentium: continuò licet illis
 exire cuiq;, & sui copiam hominibus
 facere, humanæq; naturæ conforres
 socios pro virili parte tutari. Itaq; se
 cietas quem deligat, etiam atq; etiam
 victa

Lucæ 6.

vires, & cui proximorum, vt vocant,
 bent, & provinciam mandet, attentè, vigilan-
 i Deo, & considerat, nec tam de operario-
 quàm numero est, quàm de virtute sol-
 volumus. Quos autem strenuè bellare
 dhibet, & Dauidis exemplo cum Philii-
 cio quibus acriter decertare, eis Abigailis *1. Reg. 25.*
 verbis nostra mater applaudit, &
 dum quod Dei prælia fortiter, feliciterque
 rant, inueniant, gratulatur. Nam cum
 intrantur, nostrorum hominum, nostrique
 salutari charitas, quæ alienos ad vsus
 omnium quotidie porrigit, aut fructu-
 parat, colloquutionis sit, aut publicæ La-
 eretur, interpretationis, aut diui Thomæ
 , se abbatem, narrationis, aut scripturæ expositio-
 s, & concionis, aut sacre confessionis, aut concio-
 , vt diuini & catechismi Christiani, qui excel-
 odem in omnibus, eum vt de cælo dela-
 rum plerumque intueri debemus, qui vel vnum
 tudo commodè præstet, hunc non minimi
 no licet sciendū puto. Sed de concionandi
 omni institutione, deq; latina institutione spar-
 ad multos, de sacre scripturæ in-
 Itaq; So-
 tque etiam
 vide

de diuo Thoma & sectando & expugnando ad illum propediem scribam quem multis nominibus habeo rarissimum, nunc de vsu & consuetudine cum hominibus pauca dicam illosq; laudibus ornemus, quos uinarum rerum commentatio, strinarumq; cognitio delectat, me tamen ab illis agendis abhorret que nostri instituti valde sunt neque sibi tantum, verum & patriæ, omnibusq; natos se esse vel studiis, vel solatiis, vel aliorum salutem anteponant terunt in hoc adiuuandorum num munere primi illi Societatis tres, quorum moralitas mihi fuisse videtur, nec quorundam ex illis immaturo dolemus, quin eorum rectè uiter dicta ante oculos ponamus crebris sermonibus vsurpemus minum amicitias, quas Deo ingratas atque inuisas sperarent diosè coluerunt, virosq; &

& ex ignitate facile primos, & ex infimo ordine adire & alloqui consuerunt: non ut eos sibi conciliarent: sed ut Christiano aggregarent, cuius utriq; sanguine redempti essent. Quæ qui spectant, infelices esse non possunt, quod ille, cuius in nomine rete laxatur, ac tentatur, piscatores suos quamcunque se in partem conuertant, fauore & auxilio prosequatur. Qui enim Ignatij fidei amici sunt, non ocij consumendi causa cum hominibus familiares sermones conferunt, neque ut rem suam agant, sed ut ad obediendum locupletentur. Insinuant illi quidem in quorundam familiaritate & amicitiam, suntque in initio blandiores, sed quos artificio pertentant, eorum vicia curare student. Quædam dissuunt, potius quam discutunt, atque disrumpunt veriti ne in iis corrigendis, qui vel multum possunt, vel pertinaciter abnuunt, prohibeatur vis, ignem, quod Pythagoras vetabat, gladio exciuisse, quem si ferro commoveris, accendas magis, quam restinguas,

*In Metam.**Petrus Ri-
badencira
Vita P. Ig-
natiij lib. 44
cap. 7.*

guas, vel fluuiorum vim impetumque valent
coërceant, qui, vt bene Ouidius, com, q
runt ab obiice fortiores. Quare Ignaristo
tius, quos amicè, prudenterq; sibi ad crea
iunxisset, ab eis quacunque velle, maxima
petrabat. Eius discipulus & imitator vterc
tor Franciscus Xauierus octo consensu vira
binas ac pellices non per vim, sed quæ inter
si molli brachio, paulatimq; ac sententate sole
neq; simul omnes, sed alias alio tempore geni
pore mulieroso cuidam, quæ sibi prius amicit
amicitia deuinxerat, detraxisse memore illece
moratur. Et quidem cum exterris impimu
congressio sapientem hominem requiritur,
rit & sanctum. Sapientem, vt ferentiam p
sciat tãquam solers agricola, sanctum, camera
vt speret, perseueret, patiat, & perillimur
ferat, speiq; & constantie, ac patientia seu
fructum capiat. Non enim si contra vitis alte
voluntate, opinionemq; res acciderit, & fur
aut admirabimur, aut animo concidetur
mus, quippe cum difficillima virtus im
hominumq; in vicia appetitus inclinat, ni à vi
multi quibus diligentissimè, amantissi
mèq; præceperis, consiliaque verè pe
terna dederis, aut turpiter viuent, aut
colat

etumque plent virtutem oscitanter. Nam filio-
dus, com, quos Christiana hæc disciplina
are legi christo parit, & quos naturalis ipsa
q; sibi procreatio generat, similitudo quam
vellet, maxima est. Vt enim liberi illi, quos
& imma utero mater effudit, non omnes vi-
o concu vura perfruuntur, sed alius alio ca-
a, sed quaterit, multisque parentibus eue-
ac semina re solet quod Priamo, quem tanta
alio teno genie orbatum hostilis manus in-
sibi priu remit, ita ex tam multis, quos virtu-
xiffle meo illecebris ad verum decus trahere
externa cupimus, & quasi ex aluo recetes edu-
m requamus, qui ita se gerant, vt pro eis tan-
vt se ream parturire desinamus, perpauci
sanctum merantur. Cuius rei duas esse po-
r, & per illimum causas reperio, quarum al-
patientia era seueritatis est, clementiæ, & leni-
si contra tis altera. Deumq; in vna eademq;
s accide & summè misericordem, & summè
conciue tum experimur. Dei enim æter-
a virt' in tam immutabilemque iustitiam eius,
inclinet, qui à virtute desciuit, ostendit impro-
manit' mas. Nam qui cœlestibus donis ac-
e verè pa maneribus cumulati in virtute lan-
nent, ac queant, nec pro eo ac de illis meritis
colecta

K k s est

est Deus, in sanctitatis cursu per quem e
 ab immortali Deo iustissima ultionum n
 puniuntur: ipsaque vitæ deformant, pat
 pro supplicio est: sed hic ignaorumum D
 ingratorumque lapsus diuinæ clemens pro
 est clementiæ, ac bonitatis argumens to
 tum. Dum enim fœcordiæ dat pœnatis,
 nas, qui admonitus, adiutusque modi r
 feruet, (pœnas hîc voco inquinat. Quob
 vitam, superiori valde similem, & omnibu
 quæ quondam vomuerat, more cœlesti
 regustantem.) eius ipsius, qui ad hoc tan
 nuit, seque in cœlum ducem præbetur:
 stabilita salus confirmatur. Ille enim cor
 filiorum casus facit, vt semper patiens
 agnoscat, demittat, abiiciat, sanctusque sim
 opinionem minuat, circumspicit, & regi
 omnia, pendeat totus ex DEO: cuius De
 cum Iob, & cum dedit, & cum ablati pro
 lit, agenda sunt gratiæ. Ita fit vt ab
 rum vulneribus sanentur alij, cessant, e
 maximum diuini amoris indicium. Dei O
 vt vel quorundam interitu saluos esse
 nos velit. Vt enim occisione peccatorum
 dum aluntur homines, ita eorum ex
 tinctione, qui Angelico pane reiecto
 quoniam

Iob 1.

u perquam eis amanter porreximus, besti-
 a vitiorum more voluptati corporis serui-
 deformans, patientia nostra concrefcit: si e-
 gnauorum Deum verè diligimus, Dei iniu-
 inas pro nostris habere debemus, quas
 arguunt, terre tolerantie munus est, lugere cha-
 æ dat: potatis, perfecta autem virtus in huius-
 fque nonnodi rerum asperitatibus cernitur.
 Quãobrem, mi Antoni, salutare ho-
 lem, & minibus simus, totosque neruos in re
 more casum maximum maxima contendamus: cum
 qui ad hoc tamen, vt voluntas Dei vna quæ-
 n præbetur: neque rem metiamur euentu,
 . Ille enim sed consilio, genereque ipso: fructu,
 emet, patet quicunq; ille erit, delectemur, cõten-
 sanctumque simus: operã & baiulis nauemus,
 cum spiciamus regibus, & quod in vtrifq; adiuuan-
 Deo: nobis Deũ nobis proposuerimus (si for-
 um ab illis proposuimus) lætitia perfunda-
 a fit vt ab illis. Igitur qui allicere plurimos vo-
 ij, eligunt, eorum prima hæc admonitio sit,
 dicitur Dei Opt. Max. opus vt curent, & ser-
 saluos eorum negotium gerant, non
 one pecuniam. Nam quia congregabiles na-
 eorum natura sumus, vereri debemus, ne con-
 ne reiectionis, & colloquij suauitate
 duca-

ducamur: quia splendorem, maiestatemq; miramur, cauere oportet, ad quos adimus, specie dignitate moueamur. Tunc enim les sumus, cum religioso more ingredimur, id est, animo in speculante, cellam interdum respecte, ex qua neque sponte egredi, ubi egressi fuerimus, quæ facere amur, negligenter exequi decet. mo noster sit grauis, & serius, & excludens, qui religiosis auribus atur indignus: minimè tamè tinax, aut insulsus, aut immensus, que & incipiendi causa, & modus finendi. Maxime autem conciliant homines beneuolentia & comitantibus vel luctus, vel certe dendus est mæror. Flere enim flentibus & iubet Apostolus, & iam cogit humanitas. Tempestantibus arridere non dedecet, enim discrepantiæ autores esse mus, & officij communis leges rare. Aulicas illas salutationes, bus Hispaniensis vel fastus, vel

Ad Ro. 12.

i, maiore
 ortet, ma
 ecie & c
 c enim
 nore co
 elum
 respectu
 edi, ne
 cere i
 ecet.
 us, & c
 ribus
 e aut
 nlus: et
 nodus
 nciliam
 omiatu
 certe
 enim
 , & ip
 pesti
 ecet, no
 esse de
 ges igno
 es, in qu
 vel futu
 appar

pare, remouendas censeo, iadhi-
 da tamé est beneuola & comis ap-
 latio, qua Hispani nostri mirificè
 iuntur. Licuit antiquis nostris pa-
 us in hoc genere esse negligent-
 is, quam licentiam haud scio an qui
 rum virtutes æquauerint, his mori-
 atque temporibus sibi possint ar-
 egare. Videbantur quibusdam se-
 riores, sed erant erga sui similes, id
 erga bonos viros lenissimi, nugari
 que ipsi poterant, neque illos ferre,
 ad istam artem essent eruditi: na-
 re vicia, quæ homines agrè corri-
 nt, illi, inquã, homines, qui ad per-
 tionis arcem non confugerunt, ne-
 re religionis montes tenent, sed in
 porum æquoribus cõmorantur,
 donare debemus, vt quæ animum
 uinant, faciliùs corrigamus. No-
 enim nostra Societas veri amici
 onam imponit, cuius est dissimu-
 ce, quæ leuia sunt, de magnis exitio-
 s, & grauibus laborare. Cùm tamen
 ulator (vt bene Plutarchus) vt se
 monitione ipsa commendet, quam
 videt

*In libro de
 discrimi.
 Veri amici
 & adula-
 toris.*

videt in amicitia primas tenere post me
tes, minuta quædam reprehendunt qui sen
quorum obiurgationem gratam et caut
cenfet: cuius generis illa sunt, quæ maiores
nustè dicit Horatius?

Si curtatus inæquali tonsore capillos nunc vi
Et cætera, quæ persequitur elegantionis o

Hanc exiziosâ peruersitatè diuus cong

annes Chrysofomus his verbis reprehendisse

hendit, *nunc autem siquidem videamus* tatis?

hominem tunicam habentem à lateribus ad

disiunctam, vel aliam aliquam vestimentis r

concinnius aptatam componimus, et cum hu

nemus, si autem videamus ipsius vitæ no hor

solutam, ne verbum quidem facimus. Non per

enim sanctus hic doctor adduci potest ara fal

rat, ut ad voluntatem loqueretur, quæ amur

assentantium mos est, quos videamus iam si

uia quædam insectari, ut veri amant, &

res videantur, quæ verò grauiora maiore

quæ pernitiōsa, quæ intoleranda sunt, quæq;

tacere, vel approbare. Sed esse curamus, qu

tio debet in rebus, nilque temere, quæ ex

postereque tentandum. Quem enim religio

non confessione, sed consuetudine, quæ flu

ipsa curamus, eum artificio lenire

Lib. 1. epi-
stol. 1.

In oratione
contra eos,
qui crimi-
nantur ex-
ordiorum
longitudi-
nem.

...nere post medendi officio sanare debemus.
...ehend... qui senes non sunt, se multò præbe-
...ratam... cautiore? Illis dat ætas licentiam
...at, quæ... iorem, etsi quædam senilia dies
...tiquavit. Qui enim prisco more
...unc viueret, & quæ sunt in vsu ser-
...elegan... omnia blandimenta respueret,
...diuus... conglutinandas voluntates aptus
...bis rep... alle non esset: quæ enim viri san-
...m vide... itatis, & sapientiæ gloria præstan-
...à later... ad conciliandos homines adhi-
...vestim... ent, reiici non possunt, nisi ab eo,
...s, & ab... humanitatem exiit, quique ho-
...s vitam... mo hominum res ad se non arbitra-
...cimus. No... pertinere. Magna res est, & præ-
...duci pos... ara salus animorum, quam vt adipi-
...eretur, ... amur, periclitanda sunt multa.
...s videas... am si ab iis refugimus, quæ terra non
...eri am... ant, & est causa, necessitasque dicen-
...grauia... maioribus minora præferimus, of-
...randa... ciaque; peruertimus. Ludouicus ille
...d esse cu... us, qui in Societate cooptatus est se-
...mere, pe... ex, ex cuius militis olim strenui, post
...nem em... eligiosissimi sacerdotis ore melle dul-
...suecua... or fluebat oratio, comitatè maximè
...o lenire... coluit,

coluit, & quò de Deo loquens à clero, cu
 hominibuss libentiùs & studio sius illima
 daretur, salutationes vrbaniſſimas ad mo
 hibebat, leniſſimiſque exordiis vtatur, quo
 tur. Illa q̄; cuius memoriam memore,
 ac iure colimus, IESV Teresa, & Rocelli
 dem Ludouici ciuis, & ſacrarum vrbium viri
 num mater illarum, quæ Carmelitanæ ſequi p
 gulã ſequute nudis pedibus incedit, & na ex
 manuũ ea oscula minimè exhorumari ceo
 quæ honoris cauſa aulici homines, qu
 ter ſe ſalutantes non re, ſed verbo p
 fitentur. Sed qualia hæc ſint, ſimile iudici
 ſtendit, ex ipſo que euentu recte illius fide
 iudicamus. Nam ſi eos, quos alloquimur,
 mur, vel facimus, vel certè facere vobis vota
 lumus meliores, quòd artes aliumus, qu
 quæſiuerimus, digni profectò erimus nullu
 qui non modò veniam, ſed etiam bo
 neuolentiam aſſequamur. Hinc illud. Qu
 Vlyſſis laus apud Poëtas, quem petebat, at
 bent ancillarum, & ſeruorum conuoluntate
 melias perpeti cõſueſſe, vt ad id, quod nemo em
 concupierat, tandem aliquando petebat, quòd n
 ueniret. Illi quia præclarum eſſe dicitur, ſi rid
 cebant in patriam redire, procos vobis dicitur

ens à clari, cum vxore fidelissima, & pud-
 liosissima (& si hoc de Penelope alius
 ffimas modo tradit) cum charissimo fi-
 diis vitæ, quod vitæ tempus superesset, tra-
 am memere, & in senectute à laboribus, &
 reffa, oculis conquiescere, prudentem
 rum virum esse censebant, qui vt hæc
 armelæ qui posset, casus, in quibus se for-
 incedunt exercuisset, ferret sapienter, tem-
 exhorri cederet, necessitatiq; seruiret:
 mines, quibus animorum æternitas co-
 verbo pta, perspectaq; est, cœlestisq; vitæ
 nt, finis diis & oblectamentis nil esse feli-
 rectissis fide magistra, & præceptrice cre-
 ps alloq; mas, pro illius hominis incolumi-
 facere vota facere, & nuncupare debe-
 es alium, qui vt hominibus saluti esse pos-
 tò erim nullum laborem recusat, nullamq;
 etiam peccati ratione prætermittit.
 Hinc. Qui verò ita se in adeundis homi-
 em peribus, atq; in affando gerunt, vt egre-
 um coloris nihil imprimât, nihil om-
 id, quod emendent, & corrigant, non
 ando notari à nostris, sed etiam ab iis
 m esse rideri solent, apud quos tam mul-
 procos dici horas garriendo, & ludendo

Ll consu-

consumunt. Equidem memini à paulo e
 quodam grauiſſimo me audiſſe, quibim
 diceret: multos ſe longè viſos & ad
 rari, & amare ſolere, ſed vbi propalinic
 acceſſerit, mutare ſententiam: nani ſin
 cùm familiarior eſſe incipiat, collerunt
 partim excordes, partim diſcordem, &
 eſſe animaduertat, & opinio minonem
 tur, & amor relanguēſcit, Quod uoc
 nobis accidat, vereri neceſſe eſt, coritat
 diligentius cauere, quò externis oſam ſe
 pius oſtendimus, adituſque facilis terpoli
 habemus. Nunquam enim deſpachus
 biles erimus, neque noſtra affablu conſu
 contemnetur, ſi ex Societatis tibus, &
 præſcripto, tum dignitate cuncta alto n
 ciemus. Noſque Ignatij veſtigini tneri S
 gregſos, noſtri ducis mores teneat utis
 ad finem, & perpetuò ſeruantes ma, qui o
 titudo ſuſpiciet, nobilitas obſeruat in o
 neque ita vindemia conſici noſtra ment,
 terit, quin racemos quotidie colligimæ
 mus. Sin autem (quod ſummus deam m
 prohibeat Deus) & in vita, & in ſermo, in
 ne laxiores eſſe cœperimus, & Dei reſoris e
 bum, contra atque præceptum à dno ſe ſtu
 Paul

Ad Col. 3.

niniã vulo est, nobiscum habitare desierit,
 lisse, cõbimus meritas pœnas, nostrique
 os & adunt tortores illi ipsi, quorum stulti
 bi propelinitores fuerimus. Balthasaris Al-
 am: nari singulæ voces singulæ victoriæ
 iat, colerunt, ex nostris ad veram pieta-
 discontem, & diuinarum rerum contempla-
 io minonem multos erudiuit, sanauit non
 Quotauacos ex externis, viros genere, au-
 se est, cohoritate, opibusque præstantes cœle-
 ernis opum secretorum commentatione
 e faciliõperoliuit. non enim, vt bene Plu-
 m despaarchus, principum virorum fugien-
 affabiliãconuetudo est, sed expetenda po-
 etatis cõsuetudine, & adhibito studio quærenda,
 cuncta multo namque fructuosior humano
 estigis generi Societas erit, si & præceptis &
 es tenentis exemplo vnum aliquem ex
 antes magis, qui dominantur, ac præsumunt, qui-
 bseruante in ciuitate principem locum ob-
 nostra ment, reddat meliorem, quàm si
 lie colligimæ conditionis hominẽ instruat.
 mmus iam medicus, vt idem Plutarchus
 in semore, in oculo, qui lumen totius cor-
 & Deuoris est, quàm in pede curando mul-
 cum a diu se studiosiorem præbet. Et vt hic

*In Cõmen-
 tariolo de
 Philosophi
 cum prin-
 cipibus cõ-
 suetudine.*

Ibidem.

Ll 2 idem

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

Ibidem.

idem Plutarchus sapienter affirmat, sic
 homo verè Philosophus in paratis
 ac conciliandis amicis nõ diuitias
 etat aut gloriam, neque tamen si
 derit in aliquem potentem, ac per
 niosum, qui ad virtutem colendam
 aptus esse videatur, & cuius sint
 res amabiles, ipsius consuetudine
 propterea refugit, quòd diuitiis & pot
 tentia præstet. Qui enim tam prin
 cipis, cuius admonitor est, quam
 rum, qui principis exemplo commo
 ti victuri benè sunt, salutem spec
 & morum probitatem, vereri non
 bet, ne aulicus & assentator appel
 tur. In consolatione, in sedandis con
 trouersis, in loquutione de Deo
 strorum opera nemini potest esse
 specta. Nam cum lugendi tam
 tæ sint causæ, multi ex optimatibus
 non modò plebeis, multæq; illu
 fœminæ à nostris hominibus agru
 dinis leuationem petere solent, ne
 nos nostra Societas aut pigros in
 bẽdo, si ad absentes cõsolatoricè dan
 sint literæ, aut tardos in veniendo esse

affirma- sicubi nostra necessaria videatur
 param- de praesentia. Illud Societas nostra
 uitias su- suscipit, vt testamentum alicuius
 en si in- nequatur, vt familiam regat alienam,
 , ac per- vestitum, coloremque praescribat,
 colendi- negotiis plane profanis implicetur.
 s sint m- am enim ab his muneribus abhor-
 etudine- re debemus, quam illa amare, quae
 itis & p- tri instituti sunt propria. Marti-
 tam pro- Guterrius, cuius desertum sepul-
 quam ne- rum est in haereticorum terris mor-
 comen- , & celebre in nostrorum pectori-
 m specta- us monumentum, in adducendis ad
 ri non de- stitum hominibus maximè excel-
 r appella- : illi concio authoritati, honoriq;
 andis con- at, accedebat tacitū quoddam men-
 e Deo no- augurium, quo qualis quisque fu-
 est esse- urus esset eorum, quos adibat, pra-
 tam mu- ture videbatur. Quae ex sacris lite-
 rina ab- sanctisq; doctoribus didicisset (di-
 illi cult- cerat autem, cognoratque permul-
 is regni-) ad facilitatem omnia referebat,
 ne neq- que malebat minis perterrefacere,
 ps in kri- nam ad virtutem orationis pondere,
 rie dand- gravitate pertrahere. Non erat
 endo esse- ue quidē assentator & blandus, neq;

Ll 3 tamen

tamen insuavis. Negare nisi quæ conueni-
 cedi non possent, minime solebat, familiaria
 cri nulla omnino cupiditas, augenda quasi
 Societatis filiorum numero bonorum, quibus
 summo flagrabat studio. Gubernanda,
 mortem lamentari non libet, quæ iustificauit
 hæreticis Hugonotis triumphauit, & fu-
 quorum non tam supplex, quam Societatis
 prius fuit, iisque admirantibus, quæ H
 mum Deo reddidit. Nam si Societatis
 tatis huic militiæ idcirco nomen dedit,
 mus', vt mortem gloriosam antequam
 ramus vitæ, magis est, vt latere non re-
 quàm vt doleamus oblatam alicuius lem-
 nostris esse occasionem honestè mori nobis
 riendi. Balthasarem & Martinum nostris
 nemo diligebat, quin Societatis nomen
 amator esset, vel fieret, neque enim
 intus illi canebant, easque amicitias pro-
 babant, quæ verterentur in seipsos, qui vn-
 Afficiebatur summo honore doctor, peccat
 ille, quem nosti, quòd eum non solum congre-
 colebant, qui diuinum aliquid percipi-
 pere, aut audire studebant, verum fratri
 etiam, si qui fortè simulabant: multo animi
 quòd illius opera indigerent, dominum
 frequen-

quæ consequentabant, sic affectos, atque hæc
 plebat, familia spectantes homo aureus de
 augeat, quasi colorare non potuit. Socie-
 bonorans quidem, si non possessiones &
 Gutta, at opinionem, & nomen am-
 et, quæ fecit, suos à præpotentium impe-
 nphauit, & furore defendit, utque nascenti
 quam societati nullus perniciem machina-
 atibus Herodes, quantum potuit, labo-
 si Socie. Plurimi nostros adeunt sua
 omen magis, quam quæ sunt IESU Christi
 m antea parentes, quos mater hæc benigna
 lætem non reiecit, sed quasi ex diuerticulo
 n alicui semitam reuocare conatur. Qui
 neste nobis bene meriti sunt, iis operam
 artium nostram denegare non decet, Heli-
 cietatis reus enim vel sponte pro Sunamitide
 que emulatore precatorem se fore apud regem, &
 cicias pro militiæ principem promittebat. Sed
 n seipsum qui vno aut altero per nos optato im-
 re doctore peccato, postque primos, secundosq;
 non solum congressus temporum adhuc vide-
 uid peruntur amici, non hominum, humiliq;
 t, verum intrati cælum non suspicient, aut ab illa
 nt: multo animi prauitate ad rectam erunt sen-
 , domum tentiam deducendi, aut à nostris
 frequen-

4. Reg. 4.

Ll 4 collo-

colloquiis omnino dimittendi. Non ex
 tur tamen opera, vt inimici non la
 qui amici esse nesciuerint. Et qu
 niam salubris admonitionis nota
 ræ amicitia à falsis distinguuntur
 hominibus admonendis, atque
 hortandis pauca quædam Plutar
 auctore præcipiam, non quidem
 interpres, sed vt mos mihi est, ex
 ius magni Philosophi fontibus
 arbitrato quantum, quoq; modo
 debetur, hauriam.

*In libro de
 discrimine
 adulatoris
 & amici.*

Primùm admonitio & grauis, &
 libera sit: enim vero amicus ita oratio
 nem condat, & verba perpendat,
 etiam præcidat, vt neq; aciem
 luce præstringuat, neque acerbitate
 deterreat, & dolore perpungat.
 cum plures tanquam pestes libera
 monitioni comitentur, cauendus
 primis est nostri amor immoderatus
 & vindictæ, atque vltionis fugienda
 suspicio. Non enim ij esse debemus
 qui accusandis amicis nostrum dolorem
 rem vlciscamur. Ille enim, quo
 offensi amicum liberiùs arguimus

endi. Non ex beneuolentia & charitate, sed
i non ex ira atque stomacho profectus est
. Et quod sermo. Nam inter admonitionem,
is nota ex postulationem hoc maxime in-
untur. est, quod illa amicorū, hęc hominis
atque est seipsum adamantis. Non enim
Plurimum acerb^o cum debet, sed qui est cum
quidem debet, austerus, conflat inuidiam, ut
est, ex Hyperides dixit orator. Obiurgatio
ibus in conuulsiua vacare debet, irrisione,
modo in acacitate, & iocis ineptis. Nam re-
prehensio, que aut mordet, aut illudit,
rauis, semper inutilis est, pernitiōsa non un-
ita orationem: itaque liberioris ioci pœnas
endat, ut morte dedit Antiphō, instituta enim
em niam quod Dionysium quæstione, quod ef-
acerbitate as optimum, illud, inquit, ex quo
ngat. Harmodij & Aristogitonis statuas fe-
libere ab Athenienses: laceffit usq; Diony-
uendus illius dictum morte puniuit. Res ta-
oderant aduen aduersæ ac turbidæ consolatio-
fugientem magis, quàm obiurgationem de-
debemus derant. Sit enim inhumanus, qui
um de alieno tempore obiurgans amicum,
quo leti quasi præcipitantem impellat, quem
guimus subleuare oportebat. Demetrius ille

Ll 5 Pha-

Phalereus cum exul à patria Thessaliam
 inglorius viueret, accedentem Cratete
 tem non libenter aspexit, orationem
 enim Cynicam, atque asperam
 tuebat. Verum ubi à Cratete
 appellari, & consolatione Philo-
 digna erigi se, ac confirmari
 indignas, inquit, actiones illas,
 gocia, quibus districti talem
 non cognouimus. Quòd si de
 ras, quando acerbius increpare
 se sit, & quasi vela pandere,
 bo temporum hoc esse, & rerum
 rum, quæ magnitudine & gra-
 ipsa animum ad obiurgationem
 est, curationem instigant, atque
 tant. Quid enim se contineat
 si obsistendum libidini fortè sit,
 cundia, si cupiditati animi
 diciũ perturbanti? Solon libere
 sum admonuit, Alcibiadem Socratem
 Dionem Plato. Alios etiam ad argu-
 endum opportunos aditus mon-
 bit occasio: quam qui de amico
 ret amicus, elabi, ac præterire non
 net. Cauendum est autem, ne re-

Thales, & admonitio testes habeat,
quod enim coram multis Pythagoras
familiaris quendam accepisset aspe-
rit, laqueo sibi gulam fregit is, qui
reprehensus: ex eo tempore Py-
thagoras neminem alio praesente ca-
renguit. Amicorum enim verecun-
dum in arguendo, secretum, atque ho-
nor habitus verecundiam gignit: qua-
recte dictum est illud, *Admouit ca-*
er, ut ne quisquam exaudiat alter. Ptole-
mum dormitantem magister Aristo-
teli assistentibus legatis conatus ex-
orare sermonem adulatoribus dedit,
qui rem secus interpretati regem ve-
temeriter irritauerunt. Defatiga-
tum, inquit, laboribus somnus op-
ressit, committendum Aristomeni
non fuit, ut tam multis, iisque ex alie-
na republica praesentibus consopitum
regem appellaret, dormireque non
meret. Ergo venenatum poculum est
illus haurire, libertatisque poenas ac-
centiae quam grauissimas dedit. Ab-
sistitur igitur ab obiurgante, & admonen-
te ostentatio, absit imperium, absit
intem-

intempestiua, nec loco ac tempore
 circumscripta correctio. Quae enim
 loco fiunt, quasi vitalia sunt, quae
 na, & in opportuna, mortifera.
 obiurgantis mores valde conducunt,
 itaque Plato vita sua se Speusippum
 castigare dicebat. Est etiam castigatio
 tis modestia laudabilis, & inter ar-
 endum sua errata vel punientis,
 pariter agnoscentis: Socrates enim
 nunquam alios obiurgabat, quin
 suis etiam confiteretur erratis.
 affecto oculo lumen splendidum
 mouere non expedit, ita impetu
 efferato, perturbato, frementi, in-
 gnanti, indomito dura castigatio
 manus afferri non debet, neque
 monendus ante amicus est, quam
 turbatio illa confedit. Estque vitio
 rationi aspergenda laus, ut acerbitas
 ipsa dulcescat, minimè autem facien-
 dum tibi est, ut tui reprehensorem
 cissim reprehendas, & pungentem
 quasi repungas. Sit rara obiurgatio,
 in re graui: cui enim leuibus in rebus
 datur venia, is non grauatur libertatem

arguit

tempore arguendi concedit in grauibus. Et
 Quae enim eadem monitor temperare debet non
 quae iracundia & contumelia modo, sed
 verbis etiam odiosis. Ciuius existi-
 mo, si dicas, ignorasti, quam si iniu-
 ram fecisti, non animaduertisti, quam
 carpiter egisti, cum fratre certare non
 multo lenius est, quam fratri inui-
 dere desine. In admonendo morum,
 ingenij habenda ratio est, animo-
 rum & fortem timiditatis opinione,
 ac modestum, temperantem, ac modestum
 continentiam, liberalem, ac splendi-
 dum sordium, & auaritia si deterrea-
 mus, ad honesta acuemus, & a turpi-
 bus depellemus. Sed haec valent in
 hortando ad virtutem, nam in re-
 pugnando, obsistendoque viciis, praeter-
 ritum si erumpendi tempus vrgeat,
 acerbare nos debemus acriores. Tunc
 amici partes sunt, vlcus ferro se-
 rare, & vel cum dolore & cruciatu fa-
 cere medicinam. Haec ferè Plutar-
 chus, etsi nos non verbum verbo, sed
 sensu sensa reddidimus. Sed si aurea
 magis, mi Antoni, quam haec aerea
 delectant,

*Petrus Rabadeneira
lib. 5. de Vita
P. Ignatij cap. 11.*

delectant, versandi cum externis
berrimas leges te docebit Ignati⁹, quā
noster historicus magna cum fide
scribit, eas si legeris, amplius quod
fideres, nihil erit. Enim verò si is, qui
amici esse volumus, dies aliquot in
uinarum rerum contemplationis
nobis authoribus sit, rebus suis præce
rissimè consulat, Deum enim admo
nitorem habebit, rectorem, & ducem.
Nisi enim tempus, spaciumq; sumit,
seq; à negociorum fluctibus in que
dam secessum, portumq; recipit, quod
sibi maximè sit expediens, satis videre
non poterit. Itaq; oratio, qua exor
tationes illæ persuadentur, quibus ani
morum morbi curantur, saluberrima
est, nihil enim tam salutare esse po
test, quàm admonitio illa coelestis, in
timaq; loquutio. In externis tum ad
ducendis, tum exercendis pater Fran
ciscus Villanoua ita excelluit, ut cum
cum maximis, maximèq; salubribus
concionatoribus, qui nunquam con
cionatus est, comparare non dubite
mus. Vale.